

Novetat Text: **Ada Castells**

LLUC, l'exevangelista

L'editorial Fragmenta, dins la col·lecció 'Sagrats i Clàssics', publica 'Demostració a Teòfil. Evangeli i Fets dels Apòstols segons el còdex de Beza', és a dir, els textos de Lluc en una versió diferent de la que trobem a la versió de la Bíblia alexandrina. En cert sentit, el text de Beza s'adiu més amb els nostres temps

Des de fa dos anys i mig, l'Editorial Fragmenta continua amb el seu propòsit tenaç d'editar llibres sobre les religions des d'una perspectiva laica. Una de les seves col·leccions estrella, que en podríem anomenar la Bernat Metge de les religions, és *Sagrats i Clàssics*, on ja han publicat un text fonamental del confucionisme, *Les anàlectes de Confuci*, en traducció d'Antoni Prevosti, i un llibre de l'hinduisme, *Les estrofes del Samkhya*, traduïdes per Laia Villegas.

Ara toca el torn al cristianisme amb *Demostració a Teòfil. Evangeli i Fets dels Apòstols segons el còdex de Beza*, és a dir, els textos de Lluc en una versió diferent de la que trobem a la Bíblia habitual. Els curadors han estat Josep Rius-Camps, de la Facultat de Teologia de Catalunya, i Jenny Read-Heimerdinger, de la Universitat de Bangor, Gal·les, que tenen un interès comú: l'estudi de l'anomenat *Còdex de Beza*, que és la traducció grega dels textos bíblics que circulava els primers segles del cristianisme fins que va caure en desgràcia. Segons els estudiosos és una versió molt judeïtzada i la nova església se'n volia distanciar. El *Còdex de Beza* va ser substituït pel que es coneix com el text alexandrí. Les diferències entre les dues versions no són anecdòtiques. De fet, a la de Beza s'ofereix la idea d'uns apòstols amb dubtes que van progressant a mesura que entren en contacte amb el Jesús, cosa que fa que aquesta versió s'adigui més amb els nostres temps postmoderns, marcats per les interrogacions.

Segons indica Rius-Camps: "Jo sóc un patròleg, dedicat a l'estudi dels pares de l'Església, i em vaig adonar que en els *Fets* hi havia unes anomalies. L'Esperit Sant li deia a Pau que no anés a Jerusalem i ell hi anava. Què passa quan un no li fa cas a l'Esperit Sant? Aquesta pregunta estava resolta en una variant, la de Beza, on hi havia lliçons que apuntaven en aquesta direcció".

La gran aportació d'aquest còdex és que Lluc ens "parla de per-

Una imatge del segle XII que recrea l'evangelista Lluc

sones a qui costa entendre i acceptar el missatge de Jesús". Es dirigeix al món jueu i a uns apòstols que no podien acceptar que ells no fossin els primers a convertir-se sinó que els tocava fer-ho alhora que els pagans. "En el *Còdex de Beza* es veu com el missatge de Lluc és dir que totes les nacions són iguals", apunta el professor. Per exemple, quan a Lluc, 18,16, en la *Bíblia catalana interconfessional*, Jesús diu allò tan sentit de: "Deixeu que els infants vinguin a mi: no els ho impedi, perquè el Regne de Déu és dels qui són com ells", en la traducció del *Còdex de Beza* apareix així: "Deixeu que els petits criats vinguin a mi i no els hi ho impedi, perquè d'aquests tals és el Regne de Déu".

A banda de les diferències lingüístiques i teològiques, el *Còdex de Beza* també permet arribar a conclusions diferents sobre qui era Lluc. Els seus curadors creuen que era un rabí jueu que s'havia fet cristià i amb qui l'excel·lentíssim

Teòfil coincidia abans en el temple. Va ser aquest qui li va encarregar a Lluc que li contestés una pregunta clau: "¿Era Jesús realment el Messies?". Aleshores Lluc va anar per aquests mons en qualitat d'observador i va fer una investigació acurada per acabar rebent la informació sobre Jesús de la mà de la comunitat d'Antioquia de Síria.

El *Còdex de Beza* que s'ha conservat és una versió bilingüe -llatí i grec- de finals del segle IV i comprèn els quatre evangelis i el *Llibre dels fets*. És l'únic manuscrit grec que difereix substancialment del text alexandrí. És la versió que llegien Ireneu i Tertul·lià perquè era el text que més circulava en els segles II i III, encara que d'aquell temps no en queda cap. Aquest text uncial es va salvar perquè el calvinista francès Teodor de Bèze el va rescatar del Cenobi de Sant Ireneu de Lió l'any 1581. En veure que podia causar problemes per les seves diferències amb el text alexandrí, va optar per no publicar-lo. El va lliurar a la Biblioteca de Cambridge, on encara el tenen.

Una edició pionera

L'edició de Fragmenta, en català i grec, és mundialment pionera i atrevida perquè per primer cop es presenten els dos textos de Lluc amb el supòsit que no només pertanyen al mateix autor sinó que són el mateix llibre. De fet, el català, després del francès, és la segona llengua moderna en què s'edita aquest text.

La gran aposta de la versió catalana és publicar l'evangeli i els *Fets* com si fossin una obra única amb un propòsit compartit: explicar a Teòfil el significat teològic del que havia passat des del naixement de Jesús fins a l'arribada de Pau a Roma. De fet, a diferència del que estem acostumats a sentir, els autors afirmen que l'obra de Lluc no és cap evangeli sinó una composició literària fruit d'un treball de camp i amb l'objectiu de respondre el neguit de Teòfil sobre la veracitat de Jesús. La pregunta d'ara és: "I què, Teòfil, es va convertir?". Els dos estudiosos asseguren que no se sap: "Se suposa que sí, sinó l'obra no hauria sobreviscut". Així, doncs, l'enviat especial va poder exclamar: "Missió acomplerta".*

L'evangeli de Lluc podria ser una obra literària de recerca